

KRACKER JÁNOS LUKÁCS SZÜLŐHELYE ÉS EGRI SÍREMLÉKE

Sauberer, a derék jászói premontrai prépost, aki függetlenítette magát és utódait a morvaországi lukai apátság fenhatósága alól, kevéssel 1750 után hívta meg Prágából Kracker János Lukácsot, a kiváló festőt, újonnan épült nagyszerű templomának és rendházá-
nak művészi díszítésére. Kracker azon-
túl Magyarországon maradt, a művé-
szete egészen a mienk lett. Jászóról
gróf Eszterházy Károly, a nagy alkotó
püspök, 1764-ben Egerbe telepítette
Krackert és elhalmozta nagyszabású
megrendeléseivel. Még csak egyszer,
1767-ben volt távol az országon kívül,
mikor a premontréik meghívására
Ausztriában a gerasi apátsághoz tar-
tozó Japons templomát al fresco fest-
ményekkel díszítette. Különben mind-
végig magyar légkörben és magyar föl-
dön fejlesztette ki rendkívül gazdag és
magas színvonalú művészetét. Gróf
Eszterházy Károly, alighogy 1762-ben
elfoglalta egri püspöki székét, alkotási
szándékainak megvalósítására Fellner
Jakabot, a nagytehetségű tatai építész
és Kracker János Lukácsot, a Jászón
fényesen bevált festőt szemelte ki ma-
gának és éltük fogytáig lekötötte úgy-
szólván egész tevékenységüket. S bár
mindketten a késői barokk s a beléve-
gyült rokokó művészet dúsán virágzó
bécsi iskoláján fejlesztették ki mesteri
felkészültségüket, távol a közvetlenül
ható idegen befolyástól, művészetüknek
egyéni sajátása mindinkább kibonta-
kozott. Eszterháznak monumentális
alkotásain erre bőven nyílt alkalmuk s
a finoman kiművelt művészi ízlésű
püspök-mecénásnak is része volt abban,
hogy két művészének stílusa az uralko-

dóvá lett klasszicizmus befolyása alá
került. Eszterházy egyetemnek szánt
palotáján, a mostani érseki líceumon a
téralkotás barokk nagyszerűségét már
a XVI. Lajos stílusának antikosan sza-
bályos füzerei és koszorúi díszítik, me-
lyek Fellner üde felfogású, francia min-
tákból merített változataiban Eger egy-
korú épületein helyi jellegűekké váltak.
És Kracker, az ő főművében, a líceum
könyvtártermének mennyezetét már
nem bontja szét a felhők közt lebegő
alakok szemfényvesztő, földöntúli alle-
góriájával, hanem úgy, amint az Esz-
terházy művészeti programjának is
megfelelt, a katolikus egyházat a maga
élethű valóságában, a trienti zsinaton
egybegyűlt legfőbb egyházi méltóságok
ünnepélyes sorrendjével reálisan ábrá-
zolta s ezzel feladatát szintén már a
klasszicizmus szellemében oldotta meg.
S úgy Fellner, mint Kracker is nemcsak
Egerben, hanem Eszterházy idejéből az
egyházmege számos jelentékeny tem-
plomában is művészetüknek javát hozták
létre. Az ő magyarországi oeuvre-jök,
egybefoglalt képsorozat közzétételével,
művészettörténetünknek oly elhatárolt
fejezetét ismertetné, mely szervesen
belekapcsolódik művelődésünk egyik
fényes korszakába, melynek a nagy
Eszterházy volt a helyi vezérlő szelle-
me. Mind a két kiváló művésztől már
elég bő adatgyűjtés áll rendelkezésre.
Kracker életrajzát először Foltin János
prépost-kanonok írta meg (Eger, 1909.).
Műveinek sorozatát Szentiványi Gyula
állította össze, eddig a legteljesebben
(Művészet, 1908. 209—211. old.), de ez
is még helyreigazításra és kiegészítésre
szorul. Így például a mostaninak he-

KRACKER J. L. SIREMLEKE EGERBEN

lyén állott régi székesegyháznak főoltárképe nem Krackertől való volt, hanem *Franz Wagenschön*-től, mely névvel és 1766. évszámmal szignáltan a sáti templomban kapott helyet. Megvan a Bécsben, 1767. július 8-ról kelt eredeti nyugtája 450 forintról, amennyit Eszterházy ezért az oltárképért fizetett. Foltintól kezdve minden eddigi élet-

rajz és még Thieme—Becker Künstlerlexikonja is azt mondja valószínűnek, hogy Kracker cseh vagy morva születésű volt. Fleischer Gyula tanárnak köszönhetjük, hogy a bécsi képzőművészeti akadémia anyakönyvéből bennünket érdeklő adatok kijegyzése közben Kracker származásáról teljes bizonyítékot szerzett s azt szíves volt

nekem megírni. A vonatkozó bejegyzés szövege a következő: „Kracker Joan gebürtig in Wien, ein Wiener Bildhauers Sohn, dessen Vater Joseph Kracker ist, logiert in Freyhau auf dem Getreidemarkt. Eingetragen: 8. November 1738.“ (Verzeichniss der akad. Schüler v. J. 1726—1753. I/A. köt. 91. old.).

Ennek a fontos és eddig még ismeretlen életrajzi adatnak első közlése volt az egyik oka annak, hogy a Magyar Művészetben Kracker emléket felidézni óhajtottam.

Fleischer tanár Kracker állandó segédjének, Zach Józsefnek felvételéről a bécsi akadémiába szintén megtalálta az anyakönyvi bejegyzést, 1756 november 13-ról „Maler aus Brünn“ hozzáadásával.

Számos Kracker nevű szobrász volt akkor Bécsben s ha közülük a mi művésziünk festő lett, ez arra enged következtetést, hogy arra kezdettől fogva különösen hivatottnak érezte magát és éveken át volt a bécsi akadémián növendéke.

Halála dátumát pontosan tudjuk az egri plébánia anyakönyvének 1779 december 1-i bejegyzéséből: „Die 1-a obiit in Urbe Joannes Lucas Kracker, annor. 62. Marit. Margareth. Klausnerin.“ (Közli Foltin is: i. m. 51. old.).

A szerzetesrendek házi történetei közül, melyek napról-napra pontos feljegyzéseket tartalmaznak, csak a szervitákéban találtam a nagy művészről ezt a megemlékezést: „1779. dec. 1. ma meghalt Kracker festő úr.“ — „1779. dec. 2. reggeli kilenc órákor Kracker János Lukácsnak, ő excellenciája híres festőjének, a mi nagy jóltevőknek temét kísértük, én Januarius Bonaventura és Xaverius, a többi páterekkel“.

Nem csoda, hogy az egri szerviták különös kegyelettel emlékeztek meg Krackeréről. Alig egy-két hónap előtt fejezte be az ő új refektóriumuknak egyik oldalfalán kettős festményét, Krisztus megkísértését a pusztában és találkozását a számai asszonnyal Jákob kútjánál. Foltin is közölte azt, amit a szerviták házi naplója Kracker-

nek erről az utolsó művéről elmond, de szélesebb körben is szeretném, ha olvasnák, mert oly kedvesen jellemzi a derék művész széplelkűségét.

Ezt írja Perghoffer házfőnök a házi történetbe: „1779. augusztus 3. Tiszteendő Xaver atyával ma Kracker festő úrnál voltam és megkérdtem, hogy az új refektórium festményéért mit kell fizetnünk. Erre azt felelte, hogy semmit. Ó Istenért és szent anyjáért ingyen festette ezt a művét. Aldja meg az Isten érte. Ha mással festettük volna ezt, biztos, hogy 100 forint sem lett volna elég érte.

Aug. 7. Ma rendházi gyűlést tartotunk. Megkérdtem, hogy Kracker festő úrnak azért, mert a kép megfestéséért semmit sem kívánt, ne adjunk-e legalább egy hordó jobbminőségű bort? Azt a választ kaptam, hogy igenis adjunk.“

Az akkori 100 forint, különösen a szegény szerzetesek szemében, igen nagy összeg volt s ez a nagylelkű művészi ajándék méltóan jellemző befejezése volt Kracker magasztos alkotásokban eltelt életének.

A fájdalmas Szűzről nevezett egri temetőben áll a síremléke, melyet mintegy félszázaddal halála után Bezegh András apátkanonok (1844—1859.) megrendelésére Bauer György egri szobrász, Casagrande-nak egyik segédje faragott demédi kőből. A keresztet tartó, valamivel életnagyságon felüli, térdeplő nemtő alakja kerekded, símán kezelt formáival szerény művészi értékű, de megérdemli a nagy művész, hogy tudomást vegyünk róla s fentartásáról gondoskodjunk. A régi szöveggel megújított márványlapján a felírás a következő: „Kracker János Lukács jeles műfestész emlékére a hálás utókor. Született március 3-án 1717. Meghalt Egerben december 1-én 1779“.

Eger város 1929-ben emléktáblával jelöltette meg azt a házat (Kacsapart 14.), mely a Krackeré volt. Az 1800-iki tűzvész után emeleti nagy műtermét padlássá alakították át.

SZMRECSÁNYI MIKLÓS